

ZA CANKARJEVO TEKMOVANJE BOMO
ČETRTO- IN PETOŠOLCI V ŠOLSKEM LETU 2021/2022
BRALI **KAKŠNO DREVO ZRASTE IZ MAČKA** NATAŠA KONC
LORENZUTTI

Kratke zgodbe bomo brali v povezavi s krovno temo letošnjega tekmovanja

VEDRE BLIŽINE MED NAMI.

Izbrano delo: Nataša Konc Lorenzutti: Kakšno drevo zraste iz mačka

Besedilo, Nataše Konc Lorenzutti, Kakšno drevo zraste iz mačka, ki je v šolskem letu 2021/2022 izbrano za branje na šolskem tekmovanju v 4. in 5. razredu, je zbirka realističnih kratkih zgodb, ki jih izmenično pripovedujejo trije prvoosebni pripovedovalci, brata (tretješolec in sedmošolec) in njuna mlajša sestra (drugošolka). Zgodbe so humorne in s tem omogočajo ukvarjanje z naslovom letošnjega tekmovanja.

O izbranem delu in humorju

Avtorica Nataša Konc Lorenzutti, v delo Kakšno drevo zraste iz mačka¹, vnese elemente humorja skozi pripovedovanje o drobnih nesporazumih in dogodivščinah v vsakdanjiku družinskega življenja. Enajst zgodb tako obravnava aktualne teme otroškega sveta, kot so: **izogibanje domači nalogi in njen smisel, otrokov pogled na obravnavane vsebine v šoli in državo, smisel in namen učenja, razlaganje poguma staršev, delitev dela v družini, različnost družinskih članov in položaj posameznika v družini, izzivi sodobnega šolskega vsakdana.**

Pri delu s književnimi besedili je za razumevanje humorja potrebno upoštevati recepcijske sposobnosti bralcev/učencev, saj se te razlikujejo glede na starost in glede na predznanje ter bralne izkušnje učencev kakor tudi na čas in okolje, v katerem živi (aktualno dogajanje v skupnosti in družbi, življenje v otrokovi lastni družini). Haramija, D. (1997, 82) je komično v mladinski književnosti opredelila kot tisto, kar zbuja smeh zaradi neskladja med videzom in

¹ Knjiga je dobila nominacijo desetnica 2014.

resnico, to neskladje pa se kaže ob nepričakovanih dogodkih, jezikovnih deviacijah, nenaravnem vedenju literarnega lika, v nasprotju opisanega in resničnosti ter v pretiravanju. Pri humornih književnih besedilih, ki jih berejo učenci, torej upoštevano razvojno stopnjo otrok, njihove kognitivne in druge sposobnosti, ki jim omogočijo, da besedilo res razumejo kot humorno (brez osebne prizadetosti). Elementi humornega se skozi zgodbe v delu Kakšno drevo zraste iz mačka odražajo skozi opise komičnih situacij, dejanja literarnih oseb, besedne igre in prenesene pomene (»imeti krompir s krompirjem, metati se v njivo«).

Zgodbe omogočajo osredotočanje na cilje učnega načrta za slovenščino (2018), še posebej tiste, ki se nanašajo na književne osebe, književno dogajanje in književni prostor. Skozi bralne dogodke ob umetnostnem besedilu bodo učenci skušali:

SPREJEMANJE BESEDILA IN INTERPRETACIJA	TVORJENJE BESEDIL IN POUSTVARJANJE
razumeti značaj in ravnanje književne osebe, ki doživlja take dogodivščine, kot bi si jih želeli doživljati sami, ter se vživljajo v osebo, ki jim je podobna vsaj v eni konkretni lastnosti;	pisati realistične zgodbe, v katerih veljajo zakonitosti realnega sveta in je dogajanje povezano v trden vzročno-posledični sistem;
ubesediti svojo domišljijo predstavo književnih oseb (po avtoričinem opisu, po neposrednih/posrednih signalih iz besedila, po svojih (medbesedilnih) izkušnjah, po svoji domišljiji);	pisati realistične pripovedi s tematiko iz vsakdanjega življenja;
prepoznati motive za ravnanje književnih oseb (povedo, zakaj je kdo kaj storil); svoje mnenje utemeljujejo z zgledi iz besedila;	poustvariti besedilo s povezovanjem in razmislekom o ključnih motivih in temah iz besedila;
opazovati vzročno-posledično in časovno razmerje med dogodki v besedilu (v zgodbi/fabuli);	
prepoznati značilnosti realistične kratke pripovedne proze in povzeti njene značilnosti;	

Strokovna priprava učitelja na branje besedila

Delo Kakšno drevo zraste iz mačka sestavlja enajst zaokroženih kratkih zgodb, ki ponujajo veliko možnosti za bralne dogodke v šoli. Nekaj možnosti za delo z učenci nakazujejo že [Skupna izhodišča in glavni poudarki priprave na tekmovanje v znanju slovenščine za Cankarjevo priznanje 2021/2022](#):

- Kako vidi svet vsak od pripovedovalcev?
- Kakšen je njegov odnos do šolskih in družinskih obveznosti?
- Katere vrednote povezujejo družino?

Če želimo, da bo branje izbranih pripovedi omogočilo polno doživetje, dovolimo učencem bralcem, da se ob branju in pogovoru o prebranem smeji, navdušuje, izražajo začudenje, razočaranje, nejevoljo, strinjanje. Kot učitelji se temeljito pripravimo na poglobljen pogovor o besedilu, bralni dogodek pa naj bo »vaja« v branju, razčlenjevanju in izražanju mnenja o prebranem (Saksida, 2016).

Strokovna priprava učitelja Na kaj naj bom kot učitelj pozoren pri lastnem branju knjige Kakšno drevo zraste iz mačka?	
Katere teme ponuja izbrano besedilo?	- Odgovornost mene – otroka - Delitev dela - Družinske vrednote - Odnosi med družinskimi člani - Učenje in smisel le-tega
Katere prvine za razvijanje bralne sposobnosti bomo z učenci opazovali? V katere bom usmeril pozornost?	- Književne osebe - Elementi realistične zgodbe (poudarek na predstavitvi zgodbe, določen kontekst in čas, prisotna realnost) - Humor v besedilu
Predvidevanje možnosti za aktualizacijo besedila v učenčevem življenju	- Povezovanje lastnih izkušenj (z nalogami, delitvijo dela, odnosi v družini, učenjem) - Biti odgovoren - Biti del družine - Povezovanje z drugimi prebranimi besedili (Polonca Kovač: Urške so brez napake, Miha Mate: Babica v supergah, Alenka Goljevšček: Če zmaj požre mamo ...)

Razmislek o vsem tem nam bo pomagal, da učence peljemo skozi diskusijo, interpretacijo in poustvarjanje do razumevanja in osebnega odziva. Tako bomo lažje ugotovili, kaj so učenci med branjem spregledali, kaj je pritegnilo njihovo pozornost. Didaktični pristopi in strategije dela v pripravi na tekmovanje naj bodo usmerjene tudi v merila za vrednotenje, in sicer:

- razumevanje,
- osebni odziv in njegova prepričljivost,
- zgradba besedila,
- jezikovna pravilnost.

Didaktični pristopi in strategije za delo z besedilom

Predlogi dejavnosti za izvedbo priprave na tekmovanje ob delu Kakšno drevo zraste iz mačka

O strategijah pred, med in po branju

V kolikor smo najprej organizirali skupno branje besedila, pozovemo učence k individualnemu branju. Vsekakor bo enkratno branje premalo (še posebej ne skupno branje), zato omogočimo učencem, da doživijo pristen stik z besedilom in da ga v polnosti doživijo. V 4. in 5. razredu so učenci zmožni samostojnega poglobljenega branja, še posebej tisti, ki na literarnem področju zmorejo več (ti so najverjetneje tudi vključeni v tekmovanje).

KATERE DEJAVNOSTI IZVAJATI Z UČENCI ...	
... PRED BRANJEM v frontalnem ali skupinskem pogovoru, s tvorjenjem besedila (pisnim ali ustnim)	• Povezava z že prebranim delom iste avtorice ali drugih avtorjev. • Vprašanja za aktivacijo pričakovanj (Kako bi opisal svojo družino?, Kdo sestavlja tvojo družino in kakšno vlogo ima?, Kateri dogodki iz tvoje družine so te nasmejali?). • Razlaganje naslova, naslovov posameznih pripovedi (Kaj se bo dogajalo v knjigi, katere naslov je Kakšno drevo zraste iz mačka?). • Napovedovanje zgodbe ob ilustraciji ali naslovnici ali spremni besedi na zadnji strani knjige (Katere asociacije dobiš ob Tigiju?, Kaj pričakuješ?). • Motivacijske naloge (humor, rime, besedne igre, asociacije).
... MED BRANJEM POSAMEZNE ZGODBE	• Zaznavanje in razumevanje književnih oseb (Kako bi opisal Janeza?, Kako bi opisal Tomaža?, Kako bi opisal Mojco?, Katere so njihove lastnosti, posebnosti?, Kako gledajo na šolsko delo vsak posebej?, Kako v Tomaževi, Janezovi in Mojčini družini ravna mama in kako oče?, Katera pravila veljajo v njihovi družini?). • Razumevanje kraja in časa dogajanja. • Razumevanje teme (Kaj dela družino v zgodbah posebno?). • Razumevanje strukture oz. forme besedila – značilna zgradba izbrane zgodbe (uvod, jedro, zaključek), humorni elementi.
... PO PREBRANEM BESEDILU	• Organiziramo skupinske pogovore ali okrogle mize ali čajanko o prebranem besedilu (pogovor lahko vodi kateri izmed učencev ali pa učenci vnaprej pripravljajo vprašanja, o katerih bomo kasneje razpravljali). • Učitelj vodi pogovor, v katerem učencem pomaga poglobiti doživetja prebranega, dopolniti recepcijo besedila oz. prepoznati spregledane besedilne signale. Vprašanja, ki jih lahko uporabi, so:

	- Ali ti je bilo v knjigi kaj še posebej všeč? Kaj je pritegnilo tvojo pozornost? Katera zgodba ti je najbolj všeč? - Ali je bilo v knjigi kaj, kar ti ni bilo všeč? Si med branjem izpustil kakšen del? Ali te je v knjigi kaj presenetilo? Si našel kaj, česar nisi opazil še v nobeni knjigi? - Si že prebral kakšno podobno knjigo? Si v tej knjigi opazil kaj posebnega v načinu, kako je uporabljen jezik? Kaj te je nasmejalo? Kaj bi o knjigi povedal sošolcem? - Ali se posamezne zgodbe dogajajo v časovnem zaporedju? - Kako si iz posamezne zgodbe ugotovil, kateri od treh otrok jo pripoveduje? - Katere književne osebe so se najpogosteje pojavljale v zgodbah? Ali te katera književna oseba spominja na koga, ki ga poznaš? Ali te katera književna oseba spominja na katero od književnih oseb iz drugih književnih del? • Delo z ilustracijami v knjigi (avtorice Ane Zavadlav) - Kaj bi ob ilustraciji posamezne zgodbe povedal/ pripovedoval? - Kako bi ilustracije nadgradil? - Katera ilustracije se ti zdi najbolj zanimiva? Zakaj? - Kako se v ilustracijah vidi humor?
--	--

Po poglobljenem branju in pogovoru z vrednotenjem in aktualizacijo lahko učencem v pripravi na tekmovanje ponudimo tudi pisanje besedila, v katerem bodo pridobljene bralne izkušnje opisali, utemeljevali, primerjali z avtorjevim pogledom. Preden se učenci takšnih nalog v obliki spisov lotijo, se z njimi pogovorimo tudi o kriterijih, ki jim bomo sledili. Kriteriji naj bodo: **razumevanje** (npr.: učenec opiše, predstavi izbrane osebe, izpelje preprost sklep); **osebni odziv in njegova prepričljivost** (npr.: učenec vključuje svoje predstave, poveže osebe/dogajanje s svojim svetom, komentira, se opredeljuje); **zgradba besedila** (npr.: uvod, jedro, zaključek); **jezikovna pravilnost** (vključena čitljivost).

Priprava na tvorbo besedila in primeri nalog za pripravo na tvorbo besedila

Med dejavnostmi, ki jih načrtujemo in izvajamo pri delu s književnim besedilom, je tudi načrtovanje tvorjenja besedila, ki ga učenec načrtuje, tvori in vrednoti kot svoj odziv na

prebrano. Učitelj pri tem učence usmeri v to, da namenijo čas načrtovanju pisanja, ubesediljanju in revidiranju oz. popravljanju.

Učenca podpremo pri:

a) NAČRTU PISANJA

- izdelava NAČRTA tvorjenja besedila, ki vključuje zbiranje idej, iskanju teme, postavljanje zgradbe;
- pripravi OSNUTEK, ki je že ubeseditev, saj učenec misli pretvarja v pisni jezik. Temu sledi bogatenje osnutka ob vprašanjih (kaj lahko povem bolj nazorno, katere besede lahko še uporabim, sledi dopolnjevanje (pogledam načrt in dopolnim, v kolikor sem se od njega odmaknil);
- popravljanje NAČRTA (revidiranje), ko pregleda zapis, ga popravi in nato urejen zapis načrta v končno obliko.

b) TVORJENJU BESEDILA IN UBESEDILJANJU

c) SAMOSTOJNEMU ISKANJU NAPAK IN POPRAVLJANJU (*Ali sem sledil načrtu?, Je besedilo smiselno urejeno?, Sem upošteval pravopisna pravila?, Sem pisal čitljivo?*)

Ne pozabimo učencem pomagati načrtovati tudi tega, da vsaj v enem delu besedila vključijo svoje mnenje, svoje izkušnje, svoje dogodivščine (OSEBNI ODZIV). Proces tvorjenja besedila lahko urimo ob nalogah, ki izhajajo iz besedila Kakšno drevo raste iz mačka. Nekaj navodil je navedenih spodaj.

Primeri nalog za pisanje besedila:

»Imam dva brata: Janeza in Tamaža. Tomaž je že velik, hodi v sedmi razred, Janez pa je samo eno leto starejši od mene, hodi v tretji razred.« (Delo je lahko veselo, str. 6)

Na podlagi odlomka iz prve zgodbe in celotne knjige Kakšno drevo zraste iz mačka pojasni, kako na svoja brata gleda Mojca, v čem so si podobni, kaj jih združuje. Utemelji, kako sta brata in sestra povezani.

V spisu razmišljaj še o tem, kaj družina pomeni tebi ter ali ti je kdo od starejših bratov ali sester vzor.

Izmisli si tudi izviren naslov za svoje besedilo.

Prebral(a) si knjigo *Kakšno drevo zraste iz mačka*. V njej si srečal(a) družino Tomaža, Janeza in Mojco. Napiši besedilo, v katerem boš predstavil(a), vsakega od teh otrok iz družine.

- Opiši lastnosti vsakega od njih, opiši njihova ravnanja, njihove najbolj humorne izjave in dogodivščine.
- Napiši, v čem so Tomaž, Janez ali Mojca podobni tebi ali tvojim bratom ali sestram.
- Opiši vsaj en dogodek, v katerem si ravnal(a) podobno ali drugače kot eden od otrok v knjigi.

Spisu daj tudi čim bolj izviren naslov.

Piši čitljivo.

Napiši besedilo, v katerem boš pojasnil(a), katere dogodivščine iz knjige Katero drevo zraste iz mačka so se tebi zdele smešne. Zakaj so se ti zdele takšne? Vsako izbrano dogodivščino najprej predstavi, nato pa zapiši svoje mnenje o njej.

Napiši besedilo, v katerem boš uporabil(a) in razložil(a) naslednje besede: »Nimamo krompirja s krompirjem.«. Poveži jih s kakšnim tvojim doživetjem.

Tomaž v zgodbi Kakšno drevo zraste iz mačka pripoveduje o tem, katere teme obravnavajo v šoli in kaj se mu pri tem zdi nepotrebno, smešno. Napiši besedilo o tem, kako ti razmišljaš o tem? Zapiši svoje mnenje.

Tomaž in Janez sta se zmenila, da bosta postala predsednika. Zapiši besedilo, v katerem boš pojasnil svoje mnenje o njunem ustanavljanju države. Kako bi ti uredil svojo državo, zakaj tako? Katera znanja bi potreboval(a) za spreminjanje sveta? Kaj o tem pravita Tomaž in Janez?

Tomaž pripoveduje o tem, katere knjige je prebral(a) in pri katerih si je želel(a) spremeniti konec. Zapiši besedilo, in pojasni, zakaj si je Tomaž to želel. Zapiši tvoje razmišljanje o tem, katero knjigo si ti prebral(a) večkrat in bi jo najraje spremenil(a) in zakaj?

V spodnji prilogi je nabor dejavnosti v obliki **DNEVNIKA**. Dnevnik naj ne bo le prepuščen učencu za domače delo. Namen dnevnika je priprava na poglobljeno branje in pogovor o razumevanje besedila, je tudi vodnik pri vaji v tvorjenju besedila.

Šola: _____

Moje ime: _____

Razred: _____

DNEVNIK BRANJA IN RAZMIŠLJANJA O KNJIGI

(PRIPRAVE NA TEKMOVANJE IZ ZNANJA SLOVENŠČINE ZA CANKARJEVO PRIZNANJE)

Avtorica dela:

Naslov:

Ilustratorka:

Bralec/bralka:

ČASOVNICA BRANJA

[illegible]

KNJIŽEVNE OSEBE

Primerjaj Tomaža, Janeza in Mojco, pri tem izpolni spodnjo razpredelnico.

Ime:	OPIS OSEBE (lastnosti)	KAKŠEN ODNOS IMA DO ŠOLSKIH OBVEZNOSTI?	KAKŠEN ODNOS IMA DO DOMAČIH OBEVZNOSTI?

KNJIŽEVNE OSEBE

Prebral(a) si knjigo *Kakšno drevo zraste iz mačka*. V njej si srečal(a) družino Tomaža, Janeza in Mojce.

Napiši besedilo, v katerem boš predstavil(a), vsakega od teh otrok iz družine

- Opiši lastnosti vsakega od njih, opiši njihova ravnanja, njihove najbolj humorne izjave in dogodivščine.
- Napiši, v čem so Tomaž, Janez ali Mojca podobni tebi ali tvojim bratom ali sestram.
- Opiši vsaj en dogodek, v katerem si ravnal(a) podobno ali drugače kot eden od otrok v knjigi.

Spisu daj tudi čim bolj izviren naslov. Piši čitljivo.

 NAČRT ZA PISANJE

 NASLOV: _____

V ZAČETEK BOM
VKLJUČIL:

V SREDINO
BESEDILA BOM
VKLJUČIL:

ZAKLJUČIL BOM
Z:

IME _____

RAZRED: _____

MOJE BESEDILO:

Preberi besedilo še enkrat. Pri pregledovanju besedila si pomagaj s spodnjimi vprašanji.

- Ali sem sledil(a) načrtu?
- Je besedilo smiselno urejeno?
- Sem upošteval(a) pravopisna pravila?
- Sem pisal(a) čitljivo?

POVEJ DRUGAČE

POVEJ DRUGAČE

IZ KNJIGE: KAKŠNO DREVO RASTE IZ MAČKA
(Nataša Konc Lorenzutti)

IMETI KROMPIR

DEBELO GLEDATI

ZALIVATI Z LJUBEZNJO

ICELA DRUŽINA JE BILA SKISANA

Izberi en primer, ki si ga zgoraj razložil in zapiši zgodbo, v kateri bodo te besede smiselno uporabljene.

MOJA ZGODBA

Izberi humoren dogodek iz vaše družine in ga opiši v zgodbi. Vključi humorne izjave, dogodke, osebe. V besedilu predstavi osebe, ki jih boš opisoval.

Načrt:

Naslov moje zgodbe:

KAKŠEN PROBLEM IMAM?

KATERI DOGODKE BOM
PREDSTAVIL?

KATERE HUMORNE OSEBE, BESEDE, DOGODKE BOM
VKLJUČIL?

V ZGODBO BOM VKLJUČIL:

MOJE BESEDILO:

[illegible]

Preberi besedilo še enkrat. Pri pregledovanju besedila si pomagaj s spodnjimi vprašanji.

- Ali sem sledil(a) načrtu?
- Je besedilo smiselno urejeno?
- Sem upošteval(a) pravopisna pravila?
- Sem pisal(a) čitljivo?

POGOVOR Z MAMO

Zapiši besedilo, v katerem boš opravil(a) pogovor z mamo Tomaža, Janeza in Mojce. Ti postavljaš vprašanja o vseh treh otrocih in njihovem vedenju, odgovornosti, šolskem in domačem delu. Mama naj na tvoja vprašanja odgovarja.

JAZ:

MAMA:

JAZ:

MAMA:

JAZ:

MAMA:

JAZ:

MAMA:

JAZ:

MAMA:

JAZ:

MAMA:

LITERATURA:

- Haramija, D. (1997).
- Haramija, D. (2000). *Slovenska realistična avanturistična mladinska proza*. Videm pri Ptuj: GIZ GTP.
- Haramija, Dragica, 2005: Pregled sodobne slovenske mladinske proze. Jezik in slovstvo 50/l. 27–36.
- Konc Lorenzutti, N. (2012). Kakšno drevo zraste iz drevesa. Dob pri Domžalah: Miš.
- Kordigel Aberšek, M. (2008). *Didaktika mladinske književnosti*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Saksida, I. (2008). Književni pouk v drugem triletju devetletne osnovne šole. V: *Poti in razpotja didaktike književnosti*. Mengeš: Izolit. 43–84.
- Saksida, I. (2019). Skupna izhodišča in glavni poudarki priprave na tekmovanje. Dostopno na:
https://www.zrss.si/zrss/wp-content/uploads/priprave-na-tekmovanje-v-znanju-slovenscine-za-cankarjevo-priznanje-2018_2019.pdf

Navodila pripravila:

Nina Novak